



Sosiaali- ja terveysministeriö  
kirjaamo@stm.fi

STM/499/2019

## **SM:n lausunto lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu -raportista**

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää sisäministeriöltä lausuntoa Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu - Nykytila ja kehittämissuhteet -raportista sekä siinä esitetyistä kehittämissuhteista.

Raportti vastaa hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan 2016-2019 kirjattuun toimenpiteeseen, jonka mukaan työryhmä selvittää millaisin kriteerein naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan tapauksia ohjataan sovitteluun ja hyväksytään sovittelaviksi sekä miten sovitteluprosessi etenee.

Sisäministeriön näkemykset on huomioitu raportissa. Sisäministeriön poliisiosastolta on ollut jäsen mukana kyseisessä työryhmässä, pois lukien syyskuu 2018 henkilöstövaihdoksesta johtuen. Työryhmässä keskustelu oli aktiivista ja raportin painotuksissa on tehty kompromisseja niin, että kaikki työryhmäläiset hyväksyivät raportin sisällön. Raportti ei ole varsinainen tieteellinen tutkimus, mutta siinä on haettu käytännön tietoa sovittelun käyttömahdollisuudesta lähisuhdeväkivaltarikos -tapauksissa.

Raportin mukaan lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelun epäkohtia olivat muun muassa riskiarviointityökalujen puuttuminen sovittelijoilta. Tässä käytäntö vaihteli valtakunnassa. Osalla sovittelijoista oli käytössä työkalu, jolla arvioitiin sovittelun edellytyksistä lähisuhdeväkivalta -jutuissa. Tämä on esitelty raportin liitteessä 5. Lisäksi oli huomioitavaa, että poliisien, sovittelijoiden ja syyttäjien koulutustaustoissa ja resursseja oli puutteita. Nämä seikat on huomioitu raportin kehittämissuhteissa.

Työryhmässä pohdittiin, tarvitaanko kriteereitä sovittelun ohjaamiseen, jonka apuna toimisi riskiarviointityökalu. Tällä hetkellä on tiedossa, että sovitteluun menee juttuja, jotka ovat vakavampi kuin mitä tapausten sovitteluun lähettämisen hetkellä on ollut tiedossa. Työryhmän näkemyksen mukaan riskiarviointia tulee tehdä, jotta vain sovitteluun sopivat tapaukset päätyvät

Lausunto

SM195492

21.02.2019

00.02.04

SMDno-2019-238

sovitteluun. Prosessissa on tärkeää huomioida uhrin asema ja väkivallan laatu tulee tunnistaa. Työryhmässä haluttiin seuranta mukaan sovitteluprosessiin. Tämä tehostasi tekijän avun saamista esim. Lyömätön linja -tuen avulla sekä uhrin tukemista.

Sisäministeriö lausuu yhteenvedona, että sovittelun sopivuutta tulee harkita tapauskohtaisesti ja tunnistaminen on tärkeää lähisuhdeväkivaltarikos -tapauksissa. Eri tahot tarvitsevat koulutusta sopivien tapausten sovitteluun sopimisen tunnistamiseksi sekä toisaalta tulee tunnistaa, mitkä tapaukset eivät sovellu sovitteluun. Poliisien lisäksi myös syyttäjien tulee tunnistaa ilmiö ja hyödyntää sovittelua, kun se on mahdollista. Esitutkinnassa on huomioitava poliisin ja syyttäjän välinen yhteistyö. Lähisuhdeväkivaltarikos -tapauksissa korostuu siis tapauskohtainen harkinta. Tämä tulee huomioida myös silloin, kun sovittelu on tehty osallisten kesken. Sovittelun toteutuminen ei saa automaattisesti tarkoittaa asian päättymistä syyttämättäjättämispäätökseen vaan jutuista tulee tehdä aina tarkka tapauskohtainen kokonaisharkinta.

Sisäministeriön poliisinosasto toteaa, että poliiseja tulee kouluttaa ja ohjata säännöllisesti. Tämä oli työryhmässä huomioitu ja lisätty kehittämisehdotuksiin. Sovittelu tulee olla tiedostettu myös esimiestasolla, sillä tutkinnanjohtaja vastaa esitutinnan laadukkaasta suorittamisesta. Lisäksi prosessit ja rakenteet tulee tukea sovittelua. Sovittelumäärät eivät saa olla riippuvaisia yksittäisten toimijoiden omasta kiinnostuksesta aiheeseen.

Rikosuhridirektiivi tulee ottaa erityisen hyvin huomioon lähisuhdeväkivaltarikos -tapauksissa. Uhrin kanssa toimivien tahojen tulee olla tietoisia siitä, mitä tukea ja palvelua uhreille voidaan tarjota. Työryhmän kehittämisehdotukset ovat rikosuhridirektiivissä mainittu ja ne voivat toimia ikään kuin muistutuslistana. Varsinaisia lakimuutoksia ei tarvita toiminnan tehostamiseksi.

Kuten raportissa mainitaan, lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu tarjoaa oikeusprosessia täydentävän vaihtoehdon lähisuhdeväkivallan osapuolille. Sovittelu perustuu sovintoa edistävään, dialogiseen, tulevaisuuteen suuntautuvaan ja muutokseen motivoivaan työskentelytapaan. Sovittelupalvelut ovat osa väkivaltatyön auttamisverkostoa ja ne toimivat yhteistyössä muun auttamisverkoston kanssa.

Raportinkin mukaan, lähisuhdeväkivallan soveltuvuutta sovitteluun arvioidaan tapauskohtaisesti. Sovittelun edellytyksenä on, että kaikki osapuolet suostuvat sovitteluun vapaaehtoisesti. Osapuolilla on oikeus peruuttaa suostumuksensa sovitteluun missä vaiheessa prosessia tahansa. Lähtökohtana ovat osapuolten tarpeet ja osapuolten omatoimisuuden tukeminen lähisuhdeväkivaltaongelman ratkaisussa. Sovittelussa työskennellään osapuolten tahtotilan mukaisesti niiden asioiden korjaamiseksi, joita osapuolet itse pitävät tärkeinä. Sovittelussa prosessi korostuu: sopimukseen ei ole pakko päästä eikä sopimuksen tekemiseen saa painostaa. Asian etenemisestä oikeusprosessissa päättävät poliisi ja syyttäjä, jotka yksinomaan voivat tehdä myös sovittelualoitteen lähisuhdeväkivaltarikoksissa.

Lausunto

SM195492

21.02.2019

00.02.04

SMDno-2019-238

Sovittelijoiden rooli on toimia fasilitaattoreina rikoksesta aiheutuvien vahinkojen hyvittämiseksi, korvaamiseksi ja väkivallattoman tulevaisuuden turvaamiseksi. Sovittelijat tukevat osapuolten tarpeiden, tunteiden ja toiveiden tunnistamista ja esiin tuomista, he eivät määrää vuoropuhelun suuntaa tai tapaa. Erimielisyyksiä ja ongelmia pyritään ratkaisemaan dialogisessa vuoropuhelussa, keskustellen ja neuvotellen. Keskustelu ei ole vain pelkkää kysymyksiin vastaamista, vaan se suuntaa tulevaisuuteen ja haluttuun muutokseen.

Sisäministeriö yhtyy seuraavaan raporttiin kirjattuun työryhmän näkemykseen: ”Selvityksen perusteella työryhmä katsoo, että lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelua Suomessa voidaan jatkaa, mutta jotta voidaan varmistaa, että sovittelu on kaikissa tilanteissa kansainvälisten sopimusten ja velvoitteiden mukaista, asianosaisille hyödyllistä ja lähisuhdeväkivallan uhreille turvallista, sovitteluun ohjaamista ja sovittelun rajaamista tapauksissa, jotka eivät sovellu sovitteluun, tulee täsmentää, toimintaa kehittää ja lisätä eri toimijoiden välistä yhteistyötä.”

Poliisijohtaja

Stefan Gerkman

Poliisitarkastaja

Miia Lehtinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.  
Sisäministeriö 21.02.2019 klo 13:29. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.